

Roskisdyykkauksen objektit ja elämänmuodon rajat

Hämärissä liikkuvat tähteitten seulojat vähentävät kasvihuonekaasupäästöjä. He parantavat maailmaa ylitsepursuavan kulutuskulttuurin reunamilla. Tässä elämäntavassa pois jätetystä tulee takaisin otettua, uudesti löydettyä ja jopa juhlettua. Dyykkarien lahjataloudessa iloitaan saadusta eikä olla velkaa.

Jätteet ovat ensimmäisiä esineitä. Näin ainakin, jos otetaan vakavasti sanan ”objekti” etymologinen kanta, latinan *ob-jacere*, joka viittaa pois tai eteen heittämiseen. Esine on samanaikaisesti sekä etäälle siirretty että esille tuotu. Jätteiden jätettyä määrittää kuitenkin olennaisesti se, että niitä ei haluta pitää esillä. Ne ovat objekteja, joista on luovuttu, jotka on hylätty, hävitetty, pantu pois, sivuun, syrjään, toisaalle, piiloon, olemaan olemattomissa.

Esineeksi on helpoin mieltää jotain, mikä on esillä ja läsnä, kiinteää, verrattain pysyvää ja ulottuvaista. Varsinkin ruokajätteet ovat hankalia tällaisen esineajatuksen kannalta. Niille on ominaista väistämätön muuntuminen: pilaantuminen, homehtuminen, mätäneminen, käyminen ja hajoaminen. Jätteitä leimaava likaisuus tarttuu myös niiden kanssa tekemisissä oleviin ihmisiin. Lian työstäminen on yhteiskuntahierarkiassa alhaista. On ymmärrettävää, että jätteenkäsittely ei kuulu nuorten toiveammatteihin.

Kuitenkin juuri nuorten aikuisten joukossa Suomessa ja Länsi-Euroopassa on voimissaan marginaali-ilmiönä elämäntapa, johon kuuluu ruuan hankkiminen ”dyykkaamalla” eli keräämällä kauppojen pois heittämiä ruokatarvikkeita. Keskeisenä ravinnonlähteenä ovat muiden hyljeksimät, jätteinä pois heittämät objektit. Dyykkaus on monelle osa vapaaehtoisesti valittua, koko länsimaiseen elämänmuotoon kriittisesti suhtautuvaa elämäntapaa. Tällaisena se ei perustu ruuan puutteeseen tai niukkuuteen vaan valtavaan yltäkylläisyyteen.

Inhimilliset elämänmuodot rakentuvat objektisuhteissa. Michel Serresiä seuraten objektin olemista voi ajatella kierron avulla: objektiksi tulee jokin sellainen, mikä kiertää välissämme, mikä on siis eteen heitettyä nimenomaan *väliin* sijoittuvaa. Serresin mukaan oikeastaan kysymys on aina kvasiobjektista, sillä se saa ominaisuutensa suhteissa, yhteisön osana. Samalla näennäisobjektin kierto tekee siihen koskevista näennäissubjekteja, ja vastaavasti kvasiobjektien kierron ansiosta kvasiobjekti näyttää vakaalta.¹ Roskisdyykkauksen objektit ja subjektit kiertävät elämänmuotomme raja-alueella.

Roskisdyykkaus avaa näkökulman elämänmuotomme ominaispiirteisiin. Se ei kuitenkaan ole tavallisuuden

ulkopuolella vaan asettuu valtäväestön arjen rajoille, koettelee näitä rajoja ja siirtää niitä. Se luo kriittistä etäisyyttä ja mahdollistaa siten koko kuluttavan aikalaiselämänmuodon tarkastelemisen objektina. Roskisdyykkaus on kokeellinen käytäntö, joka kiinnittyy siihen, miten muut elävät. Se ei olisi mahdollista muuten kuin sen länsimaisen elämänmuodon reunalla, jonka objektisuhdetta ja varsinkin ruokaobjektisuhdetta se aktiivisesti pyrkii kyseenalaistamaan ja muuttamaan.

Tässä keskitymme ruuan dyykkaukseen, vaikka myös erilaisten käyttöesineiden dyykkaus paljastaa aikalaisemme jakamia objektisuhteita. Kirjoituksemme perustuu käynnissä olevaan kenttätöyöhön dyykkauksen käytännöistä. Aineistona on haastatteluja, osallistuvaa havainnointia, media-aineisto sekä asiakirjoja.² Käsittelemme neljää rajavyöhykettä, joilla dyykkaaminen tuo esiin länsimaisen elämänmuodon vakauksia ja horjuttaa niitä. Nämä ovat suhde tuhlaukseen ja maapallon resurssien rajallisuuteen, suhde rahavälitteiseen kuluttamiseen, suhde puhtauteen ja suhde jäteinfrastruktuureihin. Ensin on kuitenkin syytä lyhyesti puhua dyykkauksessa tarvittavista esineistä ja välineistä.

Objektien tavoittamisesta

Jotta pääsisi käsiksi jätteisiin, on tunnettava oikeat ajat, paikat ja välineet³. Ruokadyykkaus kohdistuu jättesäiliöihin, joihin kauppojen pois heittämät ruokatarvikkeet varastoidaan odottamaan pois kuljettamista. Jotta voisi dyykätä, täytyy tietää, milloin näitä säiliöitä täytetään ja milloin tyhjennetään. Samaten on tiedettävä, minkä kauppojen jätetiloihin ylipäänsä pääsee, sillä osa niistä lukitaan. Yleensä dyykataan kaupan aukiolon jälkeen, vasta kun työntekijät ovat jo poistuneet. Välineiksi tarvitaan mielellään ensinnäkin suojakäsineet, toiseksi vaatteet, joiden likaantuminen ei haittaa, kolmanneksi reppu tai kassi löytöjä varten, neljänneksi muovikasseja sen varalta, että jokin tuote sattuu olemaan limainen tai juokseva, jolloin se sotkisi muita löytöjä ja reppua, sekä viidenneksi valonlähde eli tasku- tai otsalamppu. Lisäksi dyykkauspaikka ei saa sijaita liian kaukana, jotta saalis on kannettavissa

käsittelypaikkaan tai kuljetettavissa esimerkiksi polkupyörällä. Dyykkauskierroksen jälkeen vaaditaan löydettyjen ruokatarvikkeiden puhdistamisen mahdollistava keittiö, jossa on riittävästi tilaa ruuan valmistamiseen ja kuivaamiseen. Koska onnistuneen dyykkausmatkan saaliina voi olla ylitsepursuavia määriä yksittäisiä tuotteita, keskeistä dyykkaamiselle on kyky käsitellä ylimäärää. Erityisen hyödyllinen väline tähän on pakastin. Pakastin merkitsee voittoa pilaantumisen ja hajoamisesta. Mutta myös kollektiivinen ylimäärän tuhoaminen syömällä yhdessä isolla ystäväjoukolla on mahdollista.

Tuhlaava elämänmuoto

Dyykkauseetoksen perusta on ymmärrys siitä, että länsimaiseen nykyelämänmuotoon kuuluu valtava ylikulutus. Rajallisiin luonnonvaroihin suhtaudutaan kuin ne olisivat rajattomia, mistä seuraa niiden muuttuminen entistä niukemmiksi. Saastutetaan ja tuhlaetaan. Suuria määriä hyviä ja käyttökelpoisia tavaroita ja ruoka-aineita heitetään surutta pois. Kuluttajien ja kaupan näkökulmasta myyntikelpoista on vain priima: sellaiset ruokatarvikkeet, joissa ei ole merkkejä pilaantumisen, ja sellaiset paketit, jotka ovat moitteettomia eli joiden pinnoissa ei ole naarmuja tai kolhuja tai joissa päivämäärät kertovat tuotteen käytettävyydestä ja sen lupauksesta. Ruokatavarakauppa on tiukan standardoitua. Muodollisten ohjeiden lisäksi sitä normittavat kuitenkin myös kuluttajien odotukset ja käsitykset laadusta sekä sen esittämisen tavasta. Valtaväestöstä poiketen dyykkareiden näkökulmasta edellisen päivän leivät ja hieman pilkukkaat banaanit ovat aivan käyttökelpoisia. Juuri banaaneita ja vaaleaa leipää tai pullaa on jättestioissa paljon yli sen, mitä edes dyykkarit kykenevät käsittelemään ja hyödyntämään. Lisäksi niistä löytyy runsaasti ja dyykkarin ruokahuollon tarpeisiin täysin riittävästi miltei kaikkea mahdollista vihanneksista jogurttipurkkeihin, juustoon, kakkuihin, suklaaseen ja joskus jopa sisäfileisiin tai jäätelöön. Vain kuivatavikkeita, kuten pastaa tai jauhoja, on tarjolla harvemmin, öljyjä ei oikeastaan koskaan.

Dyykkarit ovat hyvin tietoisia dyykkaamisen perusparadoksista: se on tuhlaavan elämäntavan kritiikkiä mutta samalla se perustuu tähän tuhlailuun. Dyykkari elää yltäkylläisesti parasiittina sellaisten ihmisten tuhlailevasta elämäntavasta, joilla on liikaa töitä ja aina liian vähän rahaa.

Rahavälitteinen kulutuselämäntapa ja jätteen lahja

Dyykkarit eivät maksa kuin pienestä osasta ruuastaan. Siksi he elävät paljon enemmän rahatalouden ulkopuolella kuin muut kuluttajat. Ruokaan liittyvissä kulutus päätöksissä he nojautuvat muita enemmän siihen, mitä on tarjolla, ja tyytyvät tähän. Tästä seuraa, että juuri dyykkareille raha ei ole samalla tavalla niukka hyödyke kuin muille, ja että he elävät muita vapaampina palkkatyöhön kohdistuvasta huolesta.

Käytännössä dyykkarin elämäntavan kulutusilo on kuitenkin monella tavalla samanlaista kuin muilla kuluttajilla. Kaikki riemuitsevat ”löydöistä”. Toisin kuin muille, dyykkareille nämä löydöt ovat kuitenkin ilmaisia. Dyykkauksen kuluttamisen muotona kuuluu myös erityinen yhteisöllisyys. Ei ainoastaan jaeta tietoa hyvistä apajista toisten kanssa, vaan onnistuneen hankintamatkan jälkeen saatetaan pitää *trash party*, ”dyykkijämät”: saaliista valmistetaan juhla-ateria saalistamiseen osallistuneiden ja ehkä vieraidenkin kesken. Dyykkarit elävät kulutusjuhlaa, mutta muista poiketen heillä ei ole siitä huono omatunto.

Dyykkausta olisikin mahdollista ajatella esimerkkinä lahjataloudesta kulutuselämäntavan rajalla. Tällaista taloutta määrittävät anteliaisuus ja jakaminen. Lahjan antamisen filosofisen keskustelun ydinkysymys on ollut, onko lahja ankarassa mielessä oikeastaan mahdollinen.⁴ Jos antaja odottaa vastalahjaa tai jos vastaanottaja ajattelee, että hänen on myöhemmin annettava jotain takaisin, kysymys on vaihdosta, ei lahjasta. Tästä näkökulmasta jäte on täydellinen lahja: se on pois heitetty, pois annettu asia vailla lahjoittamisen intentiota ja siten vailla erityistä antajaa ja vastaanottajaa. Dyykkari on annettu iloinen ja kiittollinen, mutta hän kieltäytyy jäämästä velkaa. Sen sijaan että hän pyrkisi vastavuoroisuuteen, hän pyrkii tekemään tyhjäksi kiittollisuutensa mahdollisuuden.

On kuitenkin epäselvää, voiko lahjaa ajatella antamistarkoitusta. Varsinkin pitää kysyä, voiko lahjana pitää jotain sellaista, mitä antajat eivät erityisesti edes halua antaa. Kauppiain ja muiden kuluttajien suhtautuminen dyykkareihin on ilman muuta kaksijakoista. On kauppiaita, jotka eivät pahastu dyykkaamisesta vaan saattavat jopa tietoisesti helpottaa sen käytäntöjä ja näin ikään kuin lahjoittaa mahdollisuuden siihen. Yleensä suhde on kuitenkin jännitteisempi. Varastojen lukitsemisen lisäksi kauppa- ja -ketjut saattavat pyrkiä järjestelmällisesti tuhoamaan ruokajätteitä, jotta niihin ei päästäisi käsiksi, toisinaan jopa näkyvästi myrkyttämällä. Haastatteluissa kerrotaan, kuinka kahvilan tai kaupan työntekijä on saanut potkut, kun on käynyt ilmi, että tämä on työajan jälkeen dyykannut pois heitettyä ruokaa. Kauppiiaan näkökulmasta moraalikadon vaara on ilmeinen: työntekijän kannattaa siirtää ”pilaantuneeksi” kaikkea hyväkuntoista, jos hän työajan jälkeen voi helposti hakea sen itselleen ilmaiseksi.

Haastattelemamme dyykkarit kertoivat, miten kaupassa käyminen ja rahan käyttäminen tuntuu oudolta sen jälkeen, kun on tottunut saamaan saman tavaran vailla muuta kustannusta kuin oma vaiva. Tähän liittyy myös ylemmydentunto tavallisia kuluttajia kohtaan: miksi ihmiset viitsivät maksaa, kun niin paljon saisi ilmaiseksi? Dyykkareilla on hallussaan ilmaisen lounaan salaisuus. He ajattelevat, että tämä salaisuus olisi kaikkien tavoitettavissa, jos heitä vain kiinnostaisi nähdä se.

Samalla dyykkarieetokseen kuuluu toive oman elämäntavan mahdollisuusehtojen tuhosta. Jos kaikki dyykkaisivat, dyykkaaminen ei enää olisi mahdollista, ja tämä

olisi hyvä. Silloin koko elämänmuotomme olisi radikaalisti muuttunut.

Syömäkelvottomasta juhla-ateria

Brittiläisen antropologin Mary Douglasin (1921–2007) kirjan *Puhtaus ja vaara* tunnetun iskulauseen mukaisesti lika on ”ainetta väärässä paikassa”⁵. Douglasin mukaan ei siis ole olemassa olemuksellisesti jätettä. Sen sijaan sitä syntyy aineesta, joka ei sovi johonkin erityiseen luokiteluun. Jätteen tuottaminen on tulosta kategorisoinnista: jäte merkitsee ulkopuolen, epäjärjestyksen ja lian, jota vasten sisäpuoli tulee esiin järjestyksenä. Tämä näkökulma avaa ansiokkaasti ymmärryksen siitä, että jäte ei ole vain järjestyksen häiriö, vaan järjestys ja saasta syntyvät samassa eleessä.

Ruokahyllyjen houkuttelevuus, esitys laadun taiseisuudesta ja elintarvikkeiden puhtaudesta vaatii päivittäistä huolenpitoa: normista hitusenkin poikkeavat tuotteet valikoidaan joukosta pois heitettäväksi. Luokittelu konkretisoidaan jäteastioilla. Toisin sanoen tuotteen biokemiallisessa koostumuksessa ei tarvitse tapahtua minkäänlaisia muutoksia sillä matkalla, jonka se kulkee myymälän hyllystä jäteastiaan, mutta kuitenkin sen määritelmä muuttuu peruuttamattoman oloisesti puhtaasta likaisesti. Tämän jälkeen jäteastian ympäristö puolestaan nopeuttaa sen biokemiallista muutosta saastaksi.

Dyykkaaminen luo shikaanin, hidasteen jätteeksi muuttumisen prosessiin. Likaiseksi luokitellusta asiasta tulee siinä jälleen puhdasta, käyttökelpoista. Kysymys ei ole kuitenkaan vain symbolisesta eleestä

tai edes tilallisesta muutoksesta, siis Douglasia seuraten aineen siirtämisestä ”oikeaan” paikkaan ja siinä mielessä pois lian luokasta, vaan aktiivisesta aineen muuntamisesta.

Ensinnäkin dyykkaaminen itsessään johtaa jätevarastojen huolelliseen seulomiseen, yksien tarvikkeiden lopulliseen tuomitsemiseen jätteiksi, toisten nostamiseen näiden joukosta uuteen elämään. Kaupiaan tunnollinen lajittelutyö myyntihyllyjen äärellä siis toistetaan, mutta dyykkarin maailmaa järjestävä erottelu puhtaan ja likaisen välillä noudattaa erilaista arvostelman perustetta. Toiseksi tämän jälkeen saalis käsitellään kotona tai muussa käsittelypaikassa. Tämä on viimeisen tuomion hetki ruokatarvikkeille: pois heitetään mukaan vahingossa tulleet huonokuntoiset tuotteet ja vaikkapa kuljetuksessa liiskaantuneet tomaatit. Samaten tavanomaisesti ruuanvalmistukseen liittyvät kuorimisen ja perkaamisen kaltaiset teot tuotavat puhtaan ja likaisen jakoa. Kolmanneksi pilauntamisprosessi pysäytetään joko muuntamalla ainekset pakasteiksi tai valmistamalla niistä ruokaa.

Dyykkaaminen on ”hämärää” puuhua monella tavalla. Ensinnäkin se tehdään yleensä yön pimeydessä, kaupan takapihalla, varjoisalla kujalla, mielellään niin, että ulkopuoliset eivät siihen kiinnitä huomiota. Toiseksi se on jo jätteeksi luokiteltujen objektien tonkimista. Mätänevää ja limaista orgaanista ainesta seuloessa vaatteet todellakin likaantuvat. Varsinkin kesäisin biojäteastiat myös löyhkäävät. Ei ole ihme, että puhtaan ja likaisen rajalla liikkuva ja tätä rajaa liikkuttava dyykkaus on valtaväestön näkökulmasta epäilyttävää. Dyykkarit ovat tästä tietoisia. Harva haluaa tulla nähdyksi dyykatessaan, mutta ei niinkään häpeän tähden. Dyykkarit vain eivät halua kohdata käytäntöä ymmärtämättömien järkytystä tai kauhua. He ovat siis toimintansa likaisuudesta tietoisia mutta siitä myös ylpeitä. He ajattelevat vähentävänsä hetkellisesti saastaisuuden määrää maailmassa, hidastavansa entropiaa, työn tuotteiden muuntumista homogenisoiduksi jättemassaksi. Dyykkaus on heille sananmukaisesti maailman parantamista: he torjuvat muiden ihmisten ylikulutuksen haittoja. Neljännes hiilijalanjäljestä tulee ruoasta; erään haastattelun sanoin dyykkaus tuottaa ”negatiivista hiilijalanjälkeä”. Dyykkari synnyttää pienen paikallisen hiilinielun.

Elämäntapadykkarit ovat siis ylpeitä toiminnastaan, poliittisesti kanta-aottavia, jakavat saaliin, ovat yhteisöllisiä. He ovat myös hyvin tietoisia erostaan niihin verrattuna, joita he saattavat kohdata kiertämässä jätekatoksia pakosta, vailla valintaa. Näitä kohtaamisia on verrattain harvoin, mutta kuilu kahden dyykkaajaryhmän välillä on syvä. Haastatteluissa kerrotaan, kuinka täysin ulosuljetuista näkyy, että he häpeävät yhteyttään jätteisiin, dyykkaavat pelokkaasti ja aggressiivisesti yksin, eivät mielellään jaa saaliitaan, ovat ehkä ”aineissa” ja pelottavia muille, eivätkä missään nimessä liitä toimintaansa mitään poliittista ulottuvuutta.

Kierrätysinfrastrukturi ja jätteen niukkuus

Valtaväestö epäilee dyykkareita useista syistä. Ensinnäkin nämä elävät parasitiittimaisesti muiden kustannuksella syödessään ruokatarvikkeita, jotka kaupan tilinpidossa menevät poistoihin ja joista muut kuluttajat maksavat, koska niiden kustannukset on siirrettävä hintoihin. Lisäksi dyykkarit käyttävät hyväkseen vanhentuneiksi, likaisiksi tai pilaantuneiksi luokiteltuja ruokatarvikkeita. Dyykkauksesta tekee hämäräpuuhua kuitenkin vielä kolmas seikka, joka liittyy omistussuhteisiin.

Kun objektit on siirretty jäteastiaan, niistä on tullut jätteenhuoltoyhtiön omaisuutta. Miksi kukaan haluaisi omistaa jätettä? Eikö jäte-esineitä ennemminkin luonnehdi se, että ne on haluttu siirtää arvottomina kaiken omistamisen ulkopuolelle? Ympäristötietoisien yhdyskuntasuunnittelun keskeinen väline on ollut jätteiden erotteleminen, joka on mahdollistanut kierrättämisen. Eri lajit ovat päätyneet erilaisiin käyttöihin: orgaaninen kompostoitumaan, paperi, kartonki, muovi, lasi ja pienmetalli uusiokäyttöön. Osa jätteestä siirretään energiantuotantoon. Sopimus takaa, että kaupiaan tekemän alustavan lajittelun jälkeen vastuu jälkihoidosta siirtyy jäteyhtiöille. Nämä puolestaan myyvät jätteet eteenpäin raaka-aineena tulevaan käyttöön.

Rahavälitteinen kaupankäynti edellyttää, että sen objektit ovat niukkoja hyödykkeitä. Myös jätteitten hahmottuminen tähän tapaan muodostaa kierrättämisen infrastruktuurin peruspilarin: yksi voi maksaa siitä eroon pääsemisestä, mutta toiselle arvokasta on sen omistaminen. Dyykkaaminen tuottaa särön tähän järjestykseen, jota määrittävät yhtäältä tiukat sopimukset omistussuhteista ja vastuista, toisaalta ajatus jätteistä niukkana raaka-aineena. Dyykkarin näkökulmasta hyvää, käyttökelpoista ruokaa on tarjolla valtavat määrät. Myös jätteenkäsittelyn näkökulmasta tämä aines on käyttökelpoista, mutta ei ruuaksi vaan korkeintaan polttoaineeksi ja ylipäänsä arvonluonnin lähteeksi. Koska jätehuolto-yhtiöt tekevät jätteellä rahaa, niille jätteen olemassaoloa leimaa runsauden sijaan niukkuus ja huoli siitä, ettei sitä ole tarpeeksi.

Lopuksi

Kyseenalaistaessaan jätteen jätteisyyden dyykkaus tuo esiin sen määrittämisen liukuvuuden. Elinkaarensa aikana objektit voivat liikkua edestakaisin käyttökelpoisen ja arvottoman kategorioiden välillä. Ei voida ottaa annettuna, mikä on jätettä, mitä jäte on, mitä varten se on tai mihin se pystyy. Jäte on muokkautuvaa, häilyvää ja prosessuaalista. Jäte on monta. Se ei ole yksiselitteisesti vain ylijäämää tai käyttökeltovotonta biomassaa. Se voi olla myös esimerkiksi vaaratekijä, terveystriki, likaa, raaka-aine, hallinnan kohde ja väline, kulutusyhödyke sekä arvon lähde. Siihen kiinnittyä puhtauskäsitteitä, moraalinormeja, vastuita ja ympäristöön kohdistuvaa huolta. Lisäksi se järjestää ihmisten välisiä suhteita. Siksi on tärkeää pysyä valppaana käytännöille ja prosesseille, joissa jäteobjektien ominaisuudet tuotetaan ja muutetaan.

Dyykkaus myös pyrkii tekemään meidät tietoisiksi ylikulutuksen ekologisista seurauksista. Tässä suhteessa usein käytetty metafora ”kulutusjuhla” on paljastava. Se sopii ilmeisen huonosti kuvaamaan arkista suurta kulutusta, joka keskivertoisesti leimaa elämänmuotoamme. Ihmiset tekevät valtavasti töitä, jotta voisivat kuluttaa paljon ja haaveilla enemmästä, maksaa asuntolainaa ja käydä etelässä keräämässä voimia seuraavaa työrupeamaa varten. Mutta äärimmäisen harvoin tähän liittyy riemukasta juhlan tuntua. Sen sijaan dyykkareille löydöt ja hyvät saaliit mahdollistavat elämäntavan, jota leimaa kulutusjuhla sanan täsmällisemmässä mielessä: dyykkijämit, joissa bonuksena on hyvä omatunto siitä, että oma kulutustapa parasiittisuudessaan vähentää muiden elämäntavan tuottamia ympäristövaurioita.

Elämänmuotomme on alisteinen jätteille. Tuotannon kyky uudistua edellyttää jatkuvaa vanhan poisheittämistä, alati kiihtyvässä syklissä. Elämme kuoleman taloudessa. Lopulta me itse jaamme näiden ylimääränä häviävien esineiden kohtalon: katoamme, haihdumme, muutamme tunnistamattomiksi, vaivumme unohduksiin. Tosin jäte ei ole vain muistutus katoavaisuudestamme, vaan samalla myös siitä, että mikään ei häviä. Jäte ei katoa olemattomiin sillä, että heitämme pois. Yksittäinen esine voidaan piilottaa, kätkeä pois näkyvistä, mutta jätteisyys säilyy itsepintaisesti. Siinä missä kompostoitu aines muuttuu muuksi ja auttaa synnyttämään sekä uutta elämää että uutta jätettä, esimerkiksi muovi ei edes maadu. Muovista valmistettujen esineiden on ennustettu pysyvän sata, kaksisataa, viisisataa, tuhatkin vuotta – ja nämä ovat pelkkiä arvioita. Ydinjätteen aikajänne sen sijaan ylittää jo inhimillisen kokemuksen ja käsityskyvyn rajat: jälleensijoituspaikan täytyisi pystyä pitämään se suojassa satatuhatta vuotta.

Tietyissä mielessä jätteet eivät ole vain ensimmäisiä vaan ehkä ennen muuta viimeisiä esineitä. Jäte on se, mitä objekteista jää lopulta jäljelle ja mitä niistä tulee. Jäte on kirjaimellisesti *jätettyä*. Se on lahja, jonka annamme vailla vastalahjan odotusta, perintömme tuleville sukupolville ja maapallolle. Jätämme jälkeemme jätteemme.

Viitteet

- 1 Serres 1983, 107–112.
- 2 Oman tutkimuksemme rinnalla hanketta on tukenut Maiju Ripatin käynnissä oleva, Helsingin yliopiston sosiaalitieteiden laitokselle tehtävä *pro gradu*-tutkielmatyö. Tapaustutkimuksemme osallistuu Jarno Valkosen johtamaan hankkeeseen nimeltä ”The Society of Waste”, jossa tutkitaan monimuotoisesti ja -tasoisesti jätteen asemaa nyky-yhteiskunnassa.
- 3 Dyykkauksen saloista on kirjoitettu niin suomeksi kuin kansainvälisesti; ks. esim. Siltala-Huovinen 2001; Hoffman 1993. Akateemisemmista esityksistä ks. esim. Ferrell 2005.
- 4 Derrida 1991.
- 5 Douglas 1966, 92.

Kirjallisuus

- Derrida, Jacques, *Donner le temps 1. La fausse monnaie*. Galilée, Paris 1991.
- Douglas, Mary, *Puhtaus ja vaara. Rituaalisten rajanvedon analyysi* (Purity and Danger. An Analysis of Concepts of Pollution and Taboo, 1966). Suom. Virpi Blom & Kaarina Hazard. Vastapaino, Tampere 2000.
- Ferrell, Jeff, *Empire of Scrounge. Inside the Urban Underground of Dumpster Diving, Trash Picking, and Street Scavenging*. New York University Press, New York 2005.
- Hoffman, John, *The Art & Science of Dumpster Diving*. Loompanics, Port Townsend 1993.
- Serres, Michel, *Rome. Le livre des fondations*. Grasset, Paris 1983.
- Siltala-Huovinen, Tarja, *Roskisdykkarin käsikirja*. Like, Helsinki 2001.

Vanhan kirjallisuuden päivät

Intohimo

Sastamalassa 26.-27.6.2015

www.vanhankirjallisuudenpaivat.com